

tudi rafiniranih, elegantnih plesalcev; drugo dejanje celo teži v finem plesu. G. Iličić, sicer na odru tako elegantna prikazen, ni zadostoval v tem oziru, pri g. Bukšekcu smo pogrešali sploh elegantnih kretenj. Odlična v vsakem oziru sta bila edino gč. Hadrbolčeva in g. Böhoslav; pohvalo zasluži tudi g. Povhe. Gč. Thalerjeva je imela manjšo vlogo, a jo je izvrstno pogodila. Kljub nedostatkom, ki so pri primjeri tako fine in tudi težke operete skoro neizogibni, je uspela slovenska predstava „Ločene žene“ v igralskem in pevskem oziru mnogo bolj nego ona v ljubljanskem nemškem gledišču, katerega poseča prav po potrebnem tudi naša slovenska inteligenca.

Ponavljali so „Logarjevo Kristo“, „Dolarsko princeso“ z gč. Ivanko Hrastovo, ki je pokazala izreden igralski in pevski talent, „Umetniško kri“ in „Valčkov čar“. Slišali smo torej v kratkem času na slovenskem odru petero najboljših operet. Ravnateljstvo je pokazalo okus pri izbi in gleda na to, da je libreto mikaven, prikupljiv in ponekod tudi pikanten; zasluži torej v polni meri naše priznanje.

Dr. J. C. Oblak.

Zusner in Toman. V zanimivem spisku o Zusnerju v prvi številki „Ljublj. Zvona“ (str. 58–63) je moral dr. Kidrič pustiti marsikaj nerešenega, ker ni imel druge izdaje Zusnerjevih pesmi (Schaffhausen 1858) na razpolago. Graški Joanej hrani to izdajo (sign. 19014), po kateri prinašamo v naslednjem nekaj dostavkov, a obenem tudi par noyih zanimivosti za našo literarno zgodovino.

Druga izdaja, ki ima sliko in posnetek Zusnerjevega podpisa, prinaša na straneh 104–109 „Lieder des Dor. Preschérn (Aus dem Krainischen)“ v naslednjem redu: 1. Der Tochter Rath, 2. Der Schiffer, 3. Befehle, 4. Motto (aus dem Titelblatte zu Preschérns Poesien). Trije izmed teh prevodov pa so izšli že leta 1853. v zbirki „Neuere Gedichte“, ki ima tudi podobo Zusnerja in faksimile njegovega podpisa in ki se je tiskala na Dunaju. Prevodi se vrste v sledečem redu: 1. Der Schiffer (51–53); 2. Befehle (54–55); 3. Motto (aus dem Titelblatte zu Preschérn's Poesien) (56). Takoj za temi prevodi pa sledi v tej zbirki kot 4. Der Morgenstern (Nach dem Krainischen) (57), kakor tudi v 2. izdaji Zusnerjevih poezij za prevodi iz Prešerna na str. 110. — „Hčere svèt“ v tej zbirki še ni objavljen. — Zusnerjeve prevode je ponatisnila l. 1841. tudi „Croatia“ v Zagrebu in sicer: „Der Krieger und sein Roß“ (št. 59), „Die beiden Raben“ (št. 63) in „Der Tochter Rath“ (št. 66.)

Zusnerjevi prevodi iz slovenščine so sploh med vsemi njegovimi relativno najmlajši, če izvajamo edini Prešernov sonet, ki pa ni sprejet v nobeno zbirko njegovih poezij. „Der Krieger und sein Roß“, ki je izšel leta 1837. v 110. številki lista „Der Aufmerksame“, stoji v drugi izdaji na str. 40–41. Snov in tehnika te pesmi kažeta, da ne smemo originala iskati pri kakem ruskem klasiku (Puškinu ali Lermontovu); če ni naravnost narodna (južna, maloruska!), pa je vsaj delo kakega pesnika pod močnim vplivom narodnega pesništva. Tudi druga izdaja ima „Nach dem Serbischen“ prevod „Des Mädchens Kloge“ (sic!), ki stoji tudi v zbirki „Neuere Gedichte“ na str. 101. „Die beiden Raben“ pa ta zbirka nima, pač pa druga izdaja na str. 159. Zanimivo je, da gre večina prevodov iz Prešerna v

kesnejšo dobo in da prevodov „Mornarja“ in „Ukazov“ ni najti v nobenem graškem listu, v katerih je priobčil Zusner skoro vse pesmi, predno so izšle v posameznih zbirkah. Ta prevoda se pojavita šele leta 1853. v zbirki „Neuere Gedichte“. Kako je to prišlo?

Razlagova „Zora“, jugoslovanski zabavnik za godinu 1852“, prinaša na straneh 74—76 „Poleg „Cuzner“-ja iz nemškega od Lovreta Toman-a“ prevode štirih Zusnerjevih liričnih pesmi s sledečo zanimivo pripombo pod črto: „Te pès-mice so po natisu in po rokopisu slovečega pèsnika prevedene. In kdo je taj pesnik? Jeli ne kaže ljubkost, rahlost — milost — ki se sestriško družijo v vsaki prekrasni pèsnici — da je sin tistoga naroda, komur je jedino vlastna taka milost sèrca, da je, ako ravno po besèdi nemški pèsnik — po sèrcu in duhu — Slavjan. Iz zaisto rojen je lèta 1803 u Škofjiloki u Kranjskoj. Gotovo si je njegova Vila čérno tančico čez osolzeno obličje potegnila — ko je njegova lira u tujem glasu zapèla; žalostno se nam potoži sèrce — ko vidimo — koliko izvrstnih pèsnikov je tujka nam odpeljala! — Škoda — Škoda! — —

Gospod Cuzner! vèrli rojak! — če so vaše citre se tujcem glasile tak ljubko — ah kak bi slavjanske — bratovske — sèrca ganile! —

Prevoditelj.“

Prevodi so naslednji:

1. Spominčica.

Preljuba mi spominčica,
Ki dala jo v slovò,
Še zmiraj zmiraj lesketà —
Ko někda j tak jasnò.

Alj čud prečuden vam je znan,
Kak si jo obdèržim? —
Preljubo cvètko vsaki dan
Solzicoj poškropim. —

Izvirnik je izšel v prvi izdaji, str. 93, v drugi na str. 94.

2. Vijolčica.

Ko vprašal sem vijolčico,
Če v vèsnì dan mi zoril bo,
Da žalj in strah se zgubita? —
Me britko je pogledala.

In ko jo prašam drugic še
Če jutro to ne bliža se,
Ko spomlad se vnovi lèpo? —
Odrekla je z glavičico

Obupa rèvež ko prevzet,
Jo prašam zadnjič prašam spet,
Če nikdar žalj ne bo prešla? —
Se k zemlji je pripognila.

Izvirna pesem je izšla prvič v listu „Aurora, ein Unterhaltungsblatt für Kunst, Litteratur und geselliges Leben“, Gradec, 1849, str. 1. Sprejeta je tudi v drugo izdajo Zusnerjevih pesmi, kjer stoji na strani 130.

Das Vergißmeinnicht.

Das liebliche Vergißmeinnicht,
Was sie mir scheidend gab,
Das läßt von seinem Farbenlicht
Und Schimmer gar nicht ab.

Und wißt Ihr, wie das kommen mag,
Daß es nicht welken kann? —
Ich feucht' das Blümchen jeden Tag
Mit meinen Thränen an.

Das Veilchen.

Als ich das Veilchen heut' gefragt,
Ob jetzt im Lenz kein Morgen tagt,
Wo Gram und Leid mir ganz vergeh'n,
Da hat's mich traurig angesehen'n.

Und als ich dann die Frage that,
Ob dieser Morgen nicht mir naht,
Wenn einst der nächste Lenz erscheint,
Da hat sein Köpfchen es verneint.

Und als ich endlich, halb verzagt,
Das Veichen noch zuletzt gefragt,
Ob mir der Schmerz denn niemals schweigt,
Da hat es sich hinab geneigt.

3. Pri vodici.

Oj srečna ti vodica —
 Ki v kraj teklaš naprē —
 Kjer zvesta tam dušica
 Zmir misli le na me!

Kak rad bi tje v daljavo
 Kamor te pelje val,
 Za zvesto ljubco pravo
 Ljubezni znak poslal!

In ko me v mislih gine —
 Kaj b'lo bi ji ljubó
 Pogleda iz globine
 Obraz me moj zvesto.

Tak daj ga ji skazati,
 Kad prišepetaš do nje,
 Ne daj pak zamolčati, —
 Da jokal sim solze! —

Ta pesem je natisnjena prvič šele v drugi izdaji iz l. 1858., torej je ena izmed onih, ki jih je Toman prevedel, kakor sam pravi, po Zusnerjevem rokopisu.

4. O slovesu.

Ah zadèrži nježne vide,
 Ne smèhljaj se tak ljubó —
 Tiha groza me obide,
 Ko se spomnim na slovo.

Da sèrce se ne razpoči,
 Da v slovesu se ne stre,
 Skazi v sitnosti, v slaboči
 Blagost žlahtne dušice.

Eno napècnost daj odkriti,
 Če le tud iz lisnosti;
 Kak bi znal te pozabiti —
 Ak mi zgol le angel si!

Tudi ta pesem je izšla prvič šele v drugi izdaji Zusnerjevih pesmi, str. 81, torej jo je Toman moral prevesti pač le iz rokopisa. Poleg prevodov smo pristavili tudi izvirnik, da se spozna slika Zusnerja poeta in Tomanova navdušena tirada lahko primerno oceni. Vrhu tega je prevod četrte pesmice popolnoma umljiv le, če primerjamo original.

Zusnerjev prevod narodne pesmi „Danico bi mu v prstan vkovala“ (Štrekelj, SNP II, šte. 1243) je izšel prvič v zbirki „Neuere Gedichte“ str. 57. A že davno prej je prinesel prevod iste pesmi Kordeschev graški „Magnet, Zeitschrift für Literatur, Kunst, Geschichte, Vaterlandskunde, Wissenschaft, Theater und Geselligkeit“ l. 1850., str. 75. Ta prevod je — čudno! — Tomanov. Glasi se:

Am Bache.

Beneidenswerthe Welle,
 Die nach dem Land sich lenkt,
 Wo eine treue Seele
 In Sehnsucht meiner denkt!

Wie schickt ich in die Ferne,
 Wohin dein Lauf entflieht,
 Der Theuren gar so gerne
 Ein Pfand der Liebe mit!

Und als ich sinnend prüfe,
 Was sie erfreuen kann,
 Da blickt aus deiner Tiefe
 Mein eignes Bild mich an.

So magst du dieses zeigen
 Wenn du ihr plaudernd nah'st,
 Doch muß du nicht verschweigen,
 Daß du mich weinen sah'st! —

Kurz vor'm Scheiden.

Du mußst nicht so zärtlich schauen,
 Mußt nicht gar so herzlich sein,
 Denn mich faßt ein stilles Grauen,
 Fällt mir da die Trennung ein.

Soll mein Herz nicht vollends brechen,
 Und im Scheiden nicht vergeh'n,
 Laß mich Launen oder Schwächen
 Statt dem sanften Wesen seh'n.

Einen Fehler laß mich wissen,
 Sei es auch aus bloßer List;
 Ach, wie kann ich Dich denn missen,
 Wenn Du wie ein Engel bist!

Der Morgenstern.

(Slovenisches Volkslied.)

Es blinkt, es blinkt ein Sternlein schön,
Der Morgenstern von Himmelshöh'n.

Lieb Mädchen sieht sein Wonnlicht,
Zu ihm so singt, zu ihm so spricht:

„O schönes Licht an Himmelshöh'n,
Du Morgenstern so wunderschön!“

„Was flammest du im Sternen-Chor,
Wie gluthest du im Nebelflor.“

„Wie an den Blümchen brennt der Thau,
Wie Thräne glimmt im Augesblau.“

„O könnt' ich langen Dich herab,
Weiß wohl, was ich zu thun dann hab“,“

„Ich schlug' ins Ringlein Dich von Gold,
Und gäb's dem Theuren, mir so hold,“

„Daß du ihm glänzttest auf dem Gang,
Den stets er kommt im Minnesang,“

„Daß du ihm leuchtetest zurück,
Wenn Luna schließt den hellen Blick.“

Ta prevod se – v nasprotju s Zusnerjevim – strogo drži zapiska Ledinskega (?) in je tudi spreten posnetek one ne narodove manirirane precijoznosti, ki jo je v tekst spravil oni, ki je to pesem priobčil. Pesem sama in oba prevoda, Zusnerjev in Tomanov, pa nam vsiljujeta toliko vprašanj in ugank, ki jih, dasi so mikavne, danes ne moremo rešiti. Nekaj pa nam je ob vseh teh stvarih vendar postalo jasno. Prvi prevodi Zusnerjevi, ki segajo do leta 1839, so popolnoma slučajni, brez kakega vpliva Vraz-Miklošičevega kroga in samo eden mnogih pojavov takratne literarne struje in njenih interesov (prim. ČZN, V, 1908, str. 125–162). Naslednjih deset let nimamo od Zusnerja prav nobenega enakega prevoda. Novi prevodi se pojavijo šele po letu 1852 (pravilneje 1851) in so nastali pod neposrednim vplivom druge graške „slavistične“ generacije. Vsi so iz Prešerna in nekak odgovor na Tomanov poziv v Razlagovi „Zori“, nekaka usluga za Tomanove prevode, plod osebnega občevanja Tomana s Zusnerjem. Dasi so iz Prešerna, vendar ni videti pri Zusnerju nikjer kakega Prešernovega vpliva, ne v doslej navedenih zbirkah, ne v njegovi zbirki pesmic „Im Walde“. Ko se je Zusner – po Tomanu – natančneje seznanil s Prešernovimi poezijami, je bil že ustaljen poet: bolj ali manj spreten, refleksiven verzifikator, ki svoje pesmice dela le na mehanično konstruirano pointo. Le v pesmici „Wohin?“ (Neuere Gedichte, str. 84) je ohranjen rahel, a popolnoma zunanji sled Prešernovega „Kam?“ – samo medel in razblinjen odlitek, ki se s Prešernovim delom na noben način ne more kosati.

J. A. Glonar.

